EDUSKUNTA
RIKSDAGEN

Lakivaliokunta

22.11.2023

Perustuslakivaliokunnalle

LAUSUNTOPYYNTÖ

Hallituksen esitys laiksi tuomioistuimien turvatarkastuksista annetun lain muuttamisesta (HE 63/2023 vp)

Lakivaliokunnassa on valmistelevasti käsiteltävänä hallituksen esitys 63/2023 vp, jossa ehdotetaan muutettavaksi turvatarkastuksista tuomioistuimissa annettua lakia (1121/1999) siten, että turvatarkastustoimenpiteet voitaisiin kohdistaa myös muiden oikeushallinnon viranomaisten kuin tuomioistuimien asiakkaisiin silloin, kun näillä viranomaisilla on yhteinen sisäänkäynti tai yhteinen asiakaspalvelualue tuomioistuimen kanssa. Lisäksi ehdotetaan täsmennyksiä turvatarkastajan kelpoisuuteen, turvatarkastajaksi hyväksymiseen ja hyväksymisen peruuttamiseen sekä turvatarkastajana toimivan henkilön virkavastuuseen ja toimivaltaan. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi myös säännökset turvatarkastajien pukeutumisesta ja turvatarkastajakortista.

Hallituksen esitykseen sisältyy arvio, jossa tarkastellaan ehdotusten suhdetta perustuslakiin ja säätämisjärjestyskysymyksiä (s. 10-13). Esityksen mukaan lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä.

Lakivaliokunnan esityksestä järjestämässä asiatuntijakuulemisessa on tuotu esiin, että voimassa oleva turvatarkastuslaki on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella. Valiokunnan arviossa ei kuitenkaan vielä voitu kaikilta osin ottaa huomioon voimassa olevan perustuslain sisältämää sääntelyä. Valiokunnan lausunnon mukaan valtiosääntöoikeudellisessa arvioinnissa on oleellista, onko turvatarkastajien toimivaltuudet määritelty lakiehdotuksessa riittävän tarkkarajaisesti ja täsmällisesti ja ovatko ne oikeassa suhteessa niillä tavoiteltavaan päämäärään (PeVL 2/1999 v, s. 2). Lakivaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin, että hallituksen esitys sisältää tämän arvioinnin kannalta merkityksellistä uutta sääntelyä. Lisäksi turvatarkastuksia koskevassa sääntelyssä on otettava huomioon uuden perustuslain määrittelemät valtiosääntöoikeudelliset vaatimukset. Asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin, että käsiteltävän lakiehdotuksen perustuslainmukaisuuteen sisältyy tarvetta perustuslakivaliokunnan valtiosääntöoikeudelliseen arviointiin, joka kohdistuu useisiin keskeisiin perusoikeuksiin (PL 7, 9, 10, 15 ja 21 §) sekä hallinnon lainalaisuusperiaatteeseen (PL 2.3 §) ja julkisen hallintotehtävän ulkoistamisen edellytyksiin (PL 124 §).

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa esiin nostetut nyt käsiteltävän esityksen pykälät, joiden osalta perustuslakivaliokunnan arviointi on tarpeen liittyvät erityisesti turvatarkastuksesta

päättämiseen ja turvatarkastuksen kohteisiin (2 §), turvatarkastajaan (4 §) ja henkilön poistamiseen tuomioistuimesta (6 §). Asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin myös turvatarkastustoimenpiteitä koskeva 5 §, jota ei esityksessä ehdoteta muutettavaksi. Tältä osin on tuotu esiin, että sääntelyn tarkentamiseen ja ajantasaistamiseen on myös tältä osin kuitenkin ilmeisiä tarpeita, jotka liittyvät keskeisesti perusoikeuksien turvaamiseen ja niiden rajoittamista koskevien edellytysten noudattamiseen. Ne koskevat muun muassa turvatarkastuksen toteuttamistapoja, tarkempaa kohdetta sekä tarkastuksen yhteydessä pois otettavia esineitä ja aineita sekä niiden jatkokäsittelyä. Kuulemisessa on tuotu esiin, että ainakin tällaisten toimenpiteiden perusteet, toteuttamismenettely ja -kohde tulisi määritellä laintasoisin säännöksin, sekä se, että perusoikeuksiin puuttuvat toimenpiteet eivät voi perustua esimerkiksi viranomaisten ohjeisiin.

Edellä esitettyyn viitaten lakivaliokunta pyytää eduskunnan työjärjestyksen 38 §:n 2 momentin mukaisesti perustuslakivaliokunnan lausuntoa siitä, miten esitystä on arvioitava Suomea velvoittavien ihmisoikeussopimusten sekä perustuslain säännösten kannalta.

Lakivaliokunnan puolesta

Juho Eerola

valiokunnan puheenjohtaja

Mikko Monto

valiokunnan apulaissihteeri